

ΣΥΝΤΟΜΗ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΜΟΡΓΙΑΝΗ ΧΛΩΡΙΔΑ

Νικήτας Ρούσσος Φαρμακοποιός

Αμοργός: Η ανατολικότερα των Κυκλάδων, νήσος ορεινή και τραχεία (Αντ. Μηλιαράκης)

Την σημερινή της μορφή πήρε πριν από 700.000 χρόνια, όταν μεγάλα τμήματα ξηράς που κάλυπτε την περιοχή του Αιγαίου, καταβυθίστηκαν ως αποτέλεσμα κατακόρυφων τεκτονικών κινήσεων. Ότι απόμεινε από την ενιαία ξηρά είναι τα νησιά του Αρχιπελάγους και η Αμοργός.

Τα συνήθη πετρώματα του νησιού είναι ο ασβεστόλιθος και ο φλύσχης που καλύπτει τις περιοχές Θολαρίων -Χώρας- Καταπόλων.

Ο φλύσχης που αποτελείται από κράμα κροκαλοπαγών, αργιλικών και ασβεστολιθικών πετρωμάτων, παίζει σημαντικό ρόλο στην κίνηση των επιφανειακών και των υπόγειων νερών. Γι' αυτό σ' αυτές τις περιοχές υπήρχαν πλήθος πηγών και μόνιμη ροή νερού στα ρέματα κατά τους χειμερινούς μήνες. Οι περισσότερες από τις πηγές αυτές τότε εξαφανίστηκαν ή μειώθηκε σημαντικά το νερό τους στον σεισμό του Ιουλίου 1956 έντασης 7,8 ρίχτερ.

Σήμερα οι πιο αξιόλογες πηγές είναι του Άη Γιώργη του Βαλσαμίτη στο νερό (αγίασμα) της οποίας απέδιδαν μαντική δύναμη και λειτουργούσε μέχρι πρόσφατα ως υδρομαντεϊόν καθώς και η πηγή του Βαρμά από την οποία ξεκινάει μια κατάφυτη ρεματιά που τον χειμώνα μεταβάλλεται σε ποτάμι. Γι' αυτό και η ντόπια παροιμία «Δεν σε ξεπλένει ούτε του Βαρμά το ποτάμι». Εντυπωσιακό είναι και το φαράγγι του Αρακλού στην περιοχή της Αιγιάλης.

Την Αμοργό διατρέχει καθ' όλο το μήκος ένας ορεινός όγκος ο οποίος σχηματίζει τρεις κυρίως κορυφές. Στο ΒΑ άκρο ο Κρίκελος 853μ. Στο μέσον ο Πρ. Ηλίας 725μ. Στο ΝΔ άκρον το Άσπρον ή του βουνού του χωριού. Μεταξύ των τριών αυτών κορυφών υπάρχουν μικρά οροπέδια που άλλοτε εκαλλιεργούντο και σχηματίζονται τρεις κοιλάδες. Της Κολοφάνας ΝΔ, των Καταπόλων στο μέσον, της Αιγιάλης ΒΑ.

Χλωρίδα

Μέχρι σήμερα η Αμοργός δεν έχει δεχτεί την πρωτοφανή σε ένταση και έκταση οικολογική καταστροφή που δέχτηκαν άλλοι τόποι. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως βρίσκεται στο απειρόβλητο μιας αλλαζονικής αντιμετώπισης και χρησιμοθηρικής εκμετάλλευσης του φυσικού περιβάλλοντος. Εξάλλου εύστοχα επισημαίνεται από την συντοπίτισσα μας καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, αρχαιολόγο Λ. Μαραγκού στο έργο της «ΑΜΟΡΓΟΣ-ΜΙΝΩΑ» ότι:

«Η προϊούσα εγκατάλειψη, η αλλαγή χρήσης της γης, η "αξιοποίηση" καθώς και η "δι' επιδοτήσεων" ανάπτυξη της κτηνοτροφίας όχι μόνο συνέβαλαν καθοριστικά στην εξαφάνιση πολλών παλαιών καλλιεργειών,

δημητριακών, οσπρίων, κηπευτικών και καρποφόρων δένδρων αλλά επέφεραν και τον αφανισμό των ονομάτων ακόμα και των αυτοφυών που αντιστέκονται και συνεχίζουν να ευδοκιμούν ιδιαίτερος στα αρχαία ερείπια. Σήμερα η πλούσια, άλλωστε πολυώνυμη, χλωρίδα του νησιού που εντυπωσίασε τους βοτανολόγους περιηγητές δηλώνεται μόνο με δύο ονόματα "άγρια χόρτα" και "αγριολούλουδα". Ξεχάστηκαν οι πάμπολες χρήσεις και οι πολύμορφες κυρίως θεραπευτικές ιδιότητες των βοτάνων, τα βραστάρια (αφεψήματα) τα ματζούνια και οι αλοιφές για τα γιατροσόφια, καθώς και οι πανάρχαιες δοξασίες για τον συμβολισμό τους στη ζωή, στον έρωτα, στο θάνατο!».

Χάνεται δηλαδή πολιτισμός.

Γιατί τα φυτά πιο πέρα από την αξία τους ως τροφή ή ακόμα ως φάρμακα δείχνουν την πραγματική τους αξία όταν τα παρατηρείς, όταν έχεις τις ευαίσθητες κεραίες να το κάνεις κατά την επιταγή του ποιητικού λόγου. «Και τον κόσμο αυτόν ανάγκη να τον βλέπεις και να τον λαβαίνεις». Γιατί τότε οδηγείσαι στο ουσιώδες. Να νιώσεις δηλαδή και γοητεία και έκπληξη και μεταφυσικό δέος, όπως ο ποιητής που ομολογεί: «Ο κόσμος των φυτών με γοήτευσε. Αείποτε μ' εξέπληξε. Περισσότερο και από τον κόσμο των άστρων κατάφερνε να μου υποβάλλει το μυστήριο της ζωής».

Η χλωρίδα της Ελλάδας είναι αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού της. Η παρατήρηση της δημιουργεί ένα «κοσμικό θρησκευτικό συναίσθημα», όπως έλεγε ο Αϊνστάιν, που σε συγκλονίζει σε συνεπαίρνει και σε οδηγεί στην ποίηση, στον συμβολισμό, στην αλληγορία και στον φόβο των Ελληνικών μύθων. Κανένα από τα μνημεία και τα έργα της τέχνης δε θα υπήρχαν αν προηγουμένως δεν υπήρχε η ένωση του ανθρώπου με τη φύση, που έσμιγε τις δυνάμεις του νου και του σώματος σε μία αρμονική πληρότητα και τον οδηγούσε στην ευαισθησία για τη μορφιά και τη έμπνευση.

Η φύση είναι ο δάσκαλος του ανθρώπου.

Όσο λοιπόν είναι ανάγκη να διασωθούν τα αρχαία, τα βυζαντινά και τα άλλα μνημεία αυτού του τόπου και να παραδοθούν στις επόμενες γενιές, άλλο τόσο είναι ανάγκη να διασωθεί και το περιβάλλον αναλλοίωτο. Γιατί τότε μόνο θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε και το πνεύμα αυτών των μνημείων.

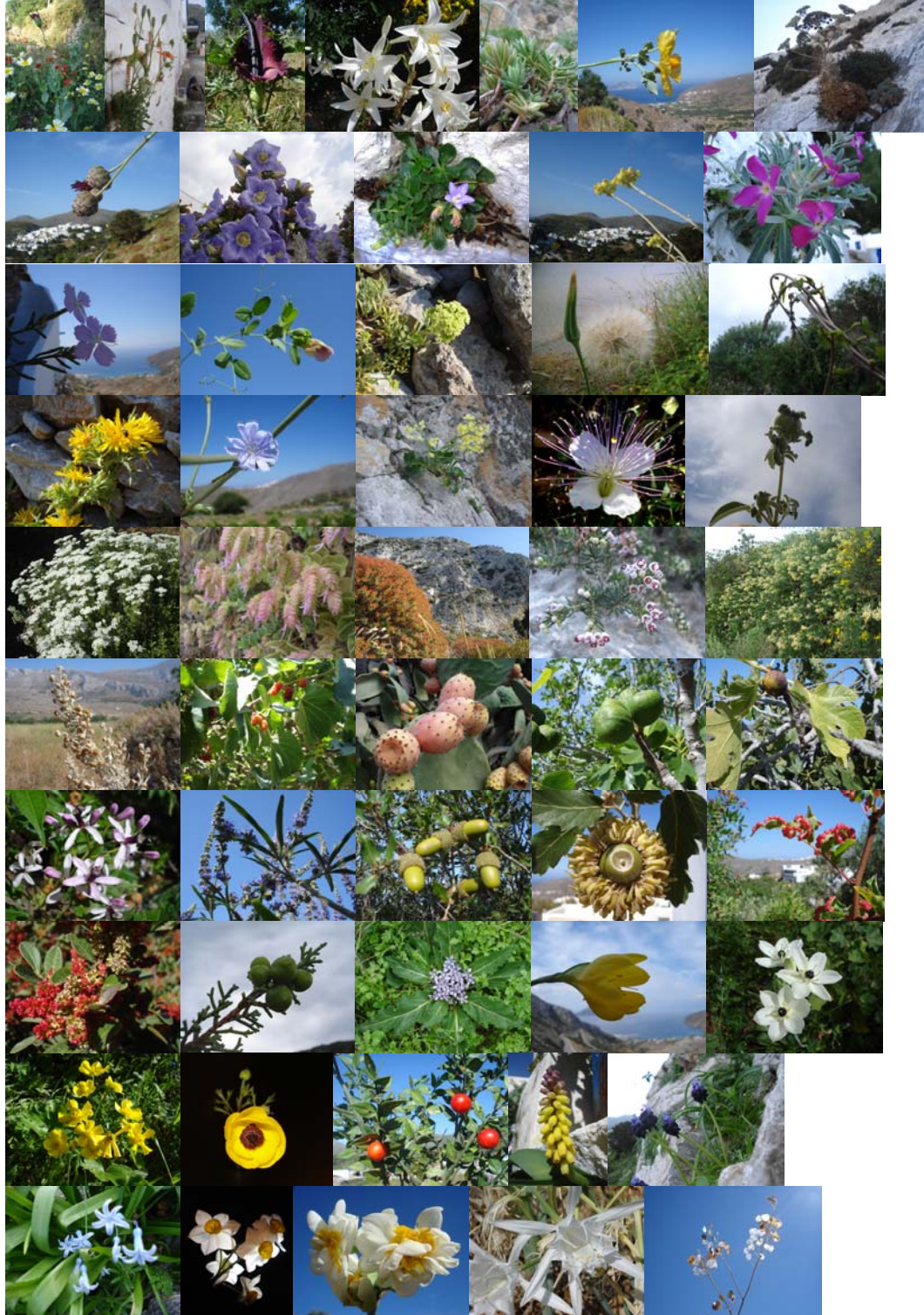
Γι' αυτό τον αγαπώ «τον κόσμο των φυτών» της Ελληνικής γης. Αλλά και για κάτι ακόμα.

Γιατί αποτελεί «τον κόσμο της» με την αρχαία έννοια της λέξης-το στολίδι της – αλλά και μεταφορικά «τον έπαινο» και «την τιμή της».

Η ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΜΟΡΓΟΥ

Περιλαμβάνει αρκετά ενδημικά. Οι απόκρημνες ασβεστολιθικές πλαγιές της αποτελούν άριστον οικότοπον σπάνιων και προστατευομένων

ειδών. Είναι χαρακτηριστικό ότι τουλάχιστον 50 είδη της Αμοργιανής χλωρίδας είναι ενδημικά πολλά από αυτά σπάνια. Ορισμένα είδη αυτής της χλωρίδας που θα παρουσιάσουμε με διαφάνειες είναι:

Ενδεικτικά αναφέρω τα παρακάτω φυτά:

Papaver purpureomarginatum,
Dranunculus vulgaris,
Lilium candidum,
Sedum littoreum,
Elancium flavum,
Seseli gumiferum,
Centaurea redempta,
Campanula laciniata,
Campanula heterophylla,
Helichrisum amorginum,
Mathiola fruticolosa,
Dianthus fruticosus,
Κατσούνι,
Crithium maritimum,
Tragopogon porifolius,
Tamus communis,
Scolymus hispanicus,
Brasica cretica,
Capparis ovata,
Salvia pomifera,
Origanum onites,
Origanum calcaratum,
Euphorbia dendroides...

Τα φυτά είναι το σημείο συνάντησης του ανθρώπου με τη φύση.

Σ' αυτή τη συνάντηση ο άνθρωπος έχει υποχρέωση να «υπακούει» σε κάποιους κανόνες καλής συμπεριφοράς. Οι κανόνες αυτοί εντοπίζονται σε τρία σημεία:

1. Η γλωρίδα και γενικότερα το φυσικό περιβάλλον είναι κοινή περιουσία όλων των ανθρώπων όλων των γενεών.
2. Προστατεύουμε τα φυτά που βρίσκονται σε μικρή ποσότητα .
3. Βοηθούμε τη διασπορά των σπάνιων φυτών.